

Knížničný

SPRAVODAJCA

Časopis pre verejné knižnice
Trnavského samosprávneho kraja

Znárodnosť:

TT
SK TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

ROČNÍK: 51
ČÍSLO: 1
ROK: 2024

SLOVO NA ÚVOD	3
Z NAŠICH KNIŽNÍC	4
PREHĽAD VÝSLEDKOV ČINNOSTI VEREJNÝCH KNIŽNÍC TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA ZA ROK 2023	4
25. ROČNÍK TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC VO VEREJNÝCH KNIŽNICIACH TTSK	10
NOVÝ KOMUNITNÝ PROJEKT VEDOMOST PRINIESOL TRNAVSKÉJ KNIŽNICI VÝROČNÚ CENU SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC SAKÁČIK	12
NOC S ANDERSEKOM 2024	14
NOVÉ PRIESTORY A PODUJATIA V DUNAJSKEJ STREDE	16
ÚSPEŠNÉ PROJEKTY V ZÁHORSKEJ KNIŽNICI	19
VYMAĽUJ SI GALANTU	20
LITERÁRNY SALÓN TRNAVA 2024	21
MODELKY V ŽITNOOSTROVSKEJ KNIŽNICI	23
ČO S VYRADENÝMI A DAROVANÝMI KNIHAMI	24
GRANTOVÉ PROJEKTY V KNIŽNICIACH TTSK	27
NOVINKY V MESTSKEJ KNIŽNICI V HLOHOVCI	30
MODERNÁ BELETRIA, MODERNÉ SRDCE KNIŽNICE	32
ÚSPEŠNÁ AKVIZÍCIA V OBECNEJ KNIŽNICI V HORNOM TRHOVIŠTI	33
VZDELÁVANIE KNIHOVNÍKOV	34
DÁVID KOLLOMAN A JEHO ŠALIANSKA TLAČIAREŇ	34
MLÁDEŽ A KNIŽNICE	36
INŠPIRÁCIA Z FESTIVALU SVET KNIHY V PRAHE	38
INFOS 2024: SPRÁVNE MLADISTVÝ A TRENDY	41
ZÁVERY SYMPÓZIA INFOS 2024	43
SPOLOK SLOVENSKÝCH KNIHOVNÍKOV A KNIŽNÍC	45
KAŽDOROČNÁ BURZA	45
ODBORNÁ EXKURZIA NA ORAVU	45

SLOVO na úvod

Začnem tak trochu úsmevne. Opäť je kultúra v centre pozornosti. Stala sa virálnou témou v našich médiách. Ministerstvo kultúry sa pretriasa zo všetkých strán a dokonca miestami zatieňuje aj ekonomické problémy. Chýba len krôčik k ideálu. Slušnosť a kultúrnosť. Za knižnice môžem povedať, že sme si tieto hodnoty uchovali. Napriek vystupňovaným emóciám, frustráciám či deleniam v spoločnosti. Patrí za to poďakovanie všet-

kým, ktorí v knižniciach pracujú. Nie je jednoduché zostať v rýchlej dobe, s prebytkom neprehľadných informácií, nad riavou emócií a podnetov. Nevyšťúpiť z kontinuálneho príbehu, z kontextu počúvania, rozprávania a nedať sa strhnúť na tú či onú pomyselnú stranu pravdy. A nejde pritom o pasivitu, ani o prehliadanie chýb či zlyhaní, ktoré neobchádzajú ani kultúru. Tie treba pomenovať a hľadať možné riešenia. A už vôbec nejde o rezignáciu. Veď tej sme nepodľahli ani vtedy, keď sa ironicky kládla otázka: Kto dnes ešte číta? Nestratili sme totiž vieru, že slová v kontexte príbehu a rozprávania majú schopnosť odkazovať k tomu, čo je podstatné, čo nás spája i prekračuje individuálne poznanie. K príbehu života, ktorý je nemysliteľný bez spoločného horizontu. K príbehu, ktorý predpokladá nielen poslucháča a čitateľa, ale aj tvorca a všetkých, ktorí uchovávajú pamäť. Možno povedať, že v knižniciach sa nám to darilo aj v tomto roku. Potvrdzujú to aktivity v jednotlivých knižniciach, ako aj viaceré príspevky v *Knižničnom spravodajcovi*. Nie je preto dôvod na obavy. Práve naopak, otvára sa pred nami nová výzva. V prebytku neprehľadných informácií byť majákom v rozbúrenom mori emócií. Vďaka trepezlivosti, otvorenosti ku každému zmysluplnému rozprávaniu a vďaka precíznej katalogizačnej práci sme zárukou uchovávania kontextu, zmyslu slov aj rozprávania. Knižnice sú priestormi ľudskosti, slušnosti a kultúrnosti. Ak som v úvode, tak trochu s humorom naznačil, že nám chýba už iba krôčik k ideálnej situácii, tak ten krok sme podľa môjho názoru v knižniciach už spravili. A budeme v tom pokračovať. Pretože knižnice môžu byť tými inštitúciami, ktoré prevedú čitateľov z rozbúrených sociálnych sietí do kľudných vôd premýšľania a hlbšieho uvažovania. Ak má mať kultúra opäť potenciál života, tvorivosti a noblesy, tak bez knižníc to nepôjde. Bud'

me preto hrdí na to, že stojíme na správnom mieste. A bez zbytočného delenia sa pokúsme priviesť do sveta čítania, myslenia a tvorivého premýšľania každého čitateľa, ktorý vkročí do našich priestorov.

*Ing. Pavol Tomašovič
riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave*

PREHĽAD VÝSLEDKOV ČINNOSTI VEREJNÝCH KNIŽNÍC TTSK ZA ROK 2023

Rok 2023 bol pre knižnice v Trnavskom kraji rokom „svetla“ po trojročnom „temnom“ pandemickom období. Knižnice úplne zrušili všetky opatrenia a sústredili na poskytovanie a skvalitňovanie svojich služieb. Začalo sa organizovať viac podujatí, čo sa odzrkadlilo aj na návštevnosti knižníc. No stále niektoré dôležité hodnoty merných ukazovateľov v knižniciach nedosiahli hodnoty z predpandemického obdobia.

SIEŤ KNIŽNÍC

V roku 2023 bolo súčasťou knižničného systému Trnavského samosprávneho kraja (TTSK) 219 verejných knižníc, z toho 129 fungujúcich a 90 stagnujúcich knižníc:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave)
- 3 regionálne (Galantská knižnica v Galante, Záhorská knižnica v Senici a Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede)
- 13 mestských (Leopoldov, Piešťany, Hlohovec, Vrbové, Gabčíkovo, Šamorín, Veľký Meder, Sered', Sládkovičovo, Skalica, Gbely, Šaštín-Stráže, Holíč)
- 9 obecných knižníc s profesionálnym zamestnancom
- 193 obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom (z toho 100 fungujúcich a 93 stagnujúcich obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom)

0 zrušených knižníc

Trendom posledných rokov bolo preradovanie funkčných knižníc do stagnácie. Avšak v roku 2023 sme zaznamenali opätovné otvorenie niekoľkých obecných knižníc. Zo stagnácie sa v roku 2023 preradilo 6 knižníc a to Miestna ľudová knižnica Rovensko (okres Senica), Obecná knižnica Dolné Dubové, Obecná knižnica Špačince, Obecná knižnica Zvončín a Obecná knižnica Dolná Krupá (okres Trnava), ktorá sa zároveň preklasifikovala z obecnej neprofesionalizovanej knižnice na obecnú profesionalizovanú knižnicu. Preklasifikovanie typu knižnice sme zaznamenali aj pri Miestnej ľudovej knižnici Kúty, v ktorej sa znížil počet výpožičných hodín na 12 hodín týždenne, vďaka čomu sa preklasifikovala z profesionalizovanej na neprofesionalizovanú. Dve knižnice prešli z fungujúceho stavu do stavu stagnácie, a to Obecná knižnica Kajal (okres Galanta) a Obecná knižnica Lehnice (okres Dunajská Streda). Stagnujúce verejné knižnice v TTSK sú výsledkom zníženého záujmu používateľov o ich služby po pandemickom období, ako aj z dôvodu globálneho nárastu cien energií.

KNIŽNIČNÝ FOND

Údaje o knižničnom fonde VK TTSK sú uvádzané len za fungujúce verejné knižnice.

Knižničný fond VK TTSK tvorilo spolu 1 548 559 knižničných jednotiek (ďalej kn. j.), čo je o 5 743 kn. j. viac ako v roku 2022. Zaznamenaný nárast je odzrkadlením obnovy niekoľkých obecných knižníc a teda znížením počtu stagnujúcich knižníc v TTSK. Najviac obnovených knižníc sme zaznamenali v okrese Trnava (4 knižnice), čo sa odzrkadlilo na navýšení knižničného fondu o 20 302 kn. j. Najväčší úbytok knižničného fondu vykázal okres Galanta, v ktorom prešla do stagnácie Obecná knižnica Kajal. Úbytok fondu má za následok i slabá akvizícia a tým pádom nedostatočné financovanie nákupu kn. j. a vyradovanie starých kníh.

Z celkového počtu kn. j. tvorí 407 707 kn. j. (-876) odborná literatúra pre dospelých, čo je 26,33% knižničného fondu. Dlhodobým trendom v zoskupení knižničného fondu je vyradovanie zastaranej odbornej literatúry, čo sa každoročne odzrkadľuje v radikálnych úbytkoch kn. j. Odborná literatúra pre deti predstavuje 80 798 kn. j. (+1 514), čo je 5,22 % a krásna literatúra pre deti a mládež predstavuje 352 730 kn. j. (+5 280), čo je 22,78 % z celkového počtu kn. j. Krásna literatúra pre dospelých je zastúpená 707 324 kn. j. (-175), čo je 45,68 %. Najviac je teda zastúpená literatúra pre dospelých, pričom prevažuje krásna literatúra. Počet kn. j. literatúry pre dospelých v roku 2023 predstavoval 72% z celkového počtu kn. j.

Obrat knižničného fondu je jedným z dôležitých ukazovateľov rozsahu, rozmanitosti a kvality knižničného fondu. Správne vyskladaný fond zohľadňujúci potreby a záujmy používateľov danej knižnice je základným atribútom knižníc. Dôležitým faktorom je okrem pravidelného dopĺňovania knižničného fondu o nové tituly aj vyradovanie poškodených a neaktuálnych knižničných jednotiek, resp. titulov, o ktoré požívatelia nemajú dlhodobý záujem. Procesom revitalizácie fondu, a teda dopĺňania a vyradovania knižničných jednotiek, vieme vytvoriť aktuálny a prítiažlivý fond knižnice a zvýšiť tak nielen jej návštevnosť, ale aj využívanie jej služieb.

V roku 2023 sa obrat knižničného fondu TTSK mierne znížil (-0,01). Zníženie obratu v porovnaní s rokom 2022 zaznamenali okresy Hlohovec (-0,02), Piešťany (-0,07) a Trnava (-0,17). Ostatné okresy zaznamenali zvýšenie obratu knižničného fondu, pričom najvýraznejšie zvýšenie zaznamenal okres Senica (+0,24). Z hľadiska siete knižníc sme zaznamenali nárast obratu v sieti regionálnych knižníc (+0,15). Pokles vykázala regionálna krajská knižnica (-0,19) a sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc (-0,03). **Priemerná cena 1 knižničného dokumentu získaného kúpou v roku 2023 bola 12,46 €, čo je nárast o 1 euro a 30**

centov na knižničnú jednotku.

Celkovo bol v roku 2023 vo VK TTSK zakúpený knižničný fond v hodnote 279 601 €, čo je o 39 346 € viac ako v roku 2022.

VÝPOŽIČKY A SLUŽBY

Verejné knižnice TTSK zrealizovali v roku 2023 spolu 933 375 (-12 690) výpožičiek knižničných dokumentov. Radikálny nárast počtu výpožičiek vykázal okres Senica (+32 678) a Dunajská Streda (+17 646). Najväčší pokles zaznamenal okres Trnava (-49 193). V okrese

Trnava zaznamenala veľký úbytok výpožičiek najmä krajská knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (-37 719), čo bolo spôsobené najmä rekonštrukčnými prácami Ružového parku a Námestia SNP v blízkosti knižnice a teda sťaženému prístupu do knižnice.

Priemerný počet výpožičiek v roku 2023 na 1 obyvateľa TTSK bol 2,11 výpožičky, každý registrovaný používateľ v roku 2023 zrealizoval priemerne 29,05 (-0,21) výpožičiek.

Absenčné výpožičky - v roku 2023 knižnice zrealizovali spolu 670 418 absenčných výpožičiek, čo je pokles o 35 976. Najväčší nárast absenčných výpožičiek bol zaznamenaný v okrese Senica (+12 455). Výrazný nárast zaznamenali aj okresy Dunajská Streda (+4 633) a Hlohovec (+3 837). Najväčší prepád absenčných výpožičiek v porovnaní s rokom 2022 zaznamenal okres Trnava (-53 479). Počet **prezenčných výpožičiek** dosiahol hodnotu 262 957 výpožičiek (+23 286). Pokles vykázali 3 okresy, pričom najvýraznejší vykázal opäť okres Piešťany (-9 513). Najvýraznejší nárast prezenčných výpožičiek vykázali okresy Senica (+20 223) a Dunajská Streda (+ 13 013).

Z celkového počtu výpožičiek bol v roku 2023 tradične najväčší záujem o výpožičky literatúry pre dospelých (456 849). Výpožičky krásnej literatúry pre dospelých predstavovali 48,95 % (+2,27 %), výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých bolo 12,50 % (-0,73 %) z celkového počtu výpožičiek. Krásna literatúra pre deti tvorila 24,90 % (-0,18) výpožičiek a odborná literatúra

pre deti 5,34 % (+0,79). Vo výpožičkách detskej literatúry teda vykázali knižnice TTSK nárast v porovnaní s predošlým rokom. Veľmi dôležitou súčasťou fondu verejných knižníc sú aj naďalej periodiká. Počet výpožičiek periodík z celkového počtu výpožičiek dosiahol hodnotu 8,31 % (-2,10 %) z celkového počtu výpožičiek.

Regionálne knižnice poskytli používateľom spolu 32 355 (+1 811) bibliografických a faktografických informácií a na

požiadanie vypracovali 243 (-6) rešerši.

POUŽÍVATELIA

V roku 2023 poklesol počet registrovaných používateľov vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji o 206 používateľov knižníc. V danom roku sa zaregistrovalo celkovo 32 125 používateľov. Nárast bol zaznamenaný v okresoch Skalica (+151), Hlohovec (+123), Galanta (+105) a v okrese Senica (+46). Najvýraznejší pokles používateľov knižníc zaznamenal okres Dunajská Streda (-322).

Aktívni používatelia do 15 rokov vykázali v porovnaní s rokom 2022 nárast. Pribúdanie detských čitateľov zaevidovali knižnice vo všetkých okresoch TTSK okrem okresu Dunajská Streda (-122). Celkovo sa registrovalo 13 282 používateľov, čo je o 831 viac ako v predchádzajúcom roku. V kategórii používateľov do 15 rokov vykázal najvyšší nárast okres Piešťany (+516).

Verejné knižnice TTSK v roku 2023 zaregistrovali 32 125 (-206) používateľov, čo je 7,27 % (+0,04 %) z celkového počtu obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK.

Nárast počtu aktívnych používateľov bol v roku 2023 najvyšší v sieti mestských knižníc (+126). Pokles používateľov najviac zaznamenala regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (-306), čo je odzrkadlením stavebných a rekonštrukčných prác v jej okolí. Pokles vykázala aj sieť regionálnych knižníc (-83).

S cieľom využiť služby knižnice a zúčastniť sa podujatí navštívilo VK TTSK

v roku 2023 spolu 451 012 fyzických návštevníkov (+78). V danom ukazovateli vykázal najväčší pokles okres Trnava (-13 410) a okres Piešťany (-10 140). Oba okresy však celkovo vykázali najvyšší počet návštevníkov. V štandardoch činností knižníc z roku 2020 sa prihliada aj na počet virtuálnych návštevníkov knižníc. Medzi virtuálnych návštevníkov sa radia návštevníci online podujatí, návštevníci webového sídla knižnice ako i návštevníci sociálnych sietí knižníc. V roku 2023 bol počet virtuálnych návštevníkov verejných knižníc v Trnavskom kraji 848 388 (+255 149). Najvyšší počet zaznamenal okres Trnava (297 806) a okres Senica (173 241).

V roku 2023 každý obyvateľ TTSK navštívil knižnicu v priemere 1,02-krát (+0,02).

Aktívny používateľ navštívil v priebehu roka 2023 knižnicu v priemere 14,03-krát (+0,08).

INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

VK TTSK mali v roku 2023 k dispozícii spolu 108 (+3) počítačov s pripojením na internet. Knižnice evidujú pokles záujmu používateľov o prístup k danej službe. Tento trend je odrazom doby a rozšírenia smartfónov a techniky, ktorá je ľahko prenosná a zároveň je vybavená wifi. V boji s poklesom záujmu používateľov o internet v knižniciach bola zabezpečená úprava metodiky v štandardoch, vďaka ktorým mohli knižnice ponúknuť používateľom ako alternatívu k počítaču tablet s pripojením na internet. Informačné technológie však budú mať vo verejných knižniciach vždy svoje opodstatnenie. Využitie wifi pripojenie majú používatelia možnosť v 68 (+10) knižniciach v Trnavskom kraji. Je potešujúce, že za posledné dva roky sa počet knižníc disponujúcich pripojením wifi navýšil o 18 inštitúcií. Najviac verejných knižníc v TTSK, ktoré poskytujú svojim používateľom wifi pripojenie, sa nachádza v okrese Trnava (17) a v okrese Dunajská Streda (16). Informácie o svojich službách na webe zriaďovateľa sprístupňuje spolu 97 (+1) verejných knižníc a vlastnou webovou stránkou disponuje 24 (+6) VK TTSK. Online katalógom disponuje 24 knižníc (+3).

Verejné knižnice TTSK sa v roku 2023 vymanili spod dopadov celosvetovej pandémie, ktorá na Slovensku vypukla v roku 2020. Mnohé merné ukazovatele síce nedosahujú hodnoty pred samotnej pandémie, ale viaceré

z nich knižnice nielen dosiahli, ale aj prevýšili (napr. v roku 2018 knižnice zorganizovali 2 882 podujatí, čo je o 1 358 podujatí menej ako v roku 2023). Počty používateľov a výpožičiek sú však stále ešte nízke v porovnaní s rokmi pred pandemiou. Treba ale podotknúť, že knižnice stále pracujú na skvalitňovaní svojich služieb a snažia sa byť pre používateľov čo najprístupnejšie. Práve preto zaviedlo v roku 2023 niekoľko verejných knižníc v TTSK aj výpožičky e-kníh, mnohé knižnice sa rekonštruovali a niekoľko knižníc opätovne otvorilo svoje brány po dlhoročnej stagnácii.

Veríme, že v ďalších rokoch rozširovanie a skvalitňovanie služieb knižníc prinesie aj zvýšenie počtov čitateľov a čitateľiek a aj výpožičiek knižničného fondu.

Mgr. Miriam Danková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

25. ROČNÍK TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC VO VEREJNÝCH KNIŽNICIACH TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Týždeň slovenských knižníc sa v roku 2024 konal od 4. do 10. marca. 25. ročník tohto celoslovenského podujatia mal motto Knižnice pre všetkých – „Každý je iný, spoločne sme silní“ a jeho cieľom bolo prepájať generácie čitateľov a pozitívne zvyšovať povedomie o knižniciach.

Do celoslovenskej akcie sa v Trnavskom kraji zapojilo 14 knižníc, z toho 1 regionálna s krajskou pôsobnosťou (zapojila sa na dvoch miestach), 3 regionálne, 3 mestské, 3 obecné knižnice s profesionálnym pracovníkom a 4 neprofesionalizované obecné knižnice (tabuľka č. 1). Okrem verejných knižníc sa zapojila do Týždňa slovenských knižníc v TTSK aj jedna univerzitná knižnica. Spolu sa uskutočnilo 94 podujatí, ktorých sa zúčastnilo 3 670 návštevníkov. Zorganizovalo sa 9 hodín informačnej výcho-

vy, 16 exkurzií, 11 besied so spisovateľmi a tvorcami kníh. Nainštalovaných bolo 14 výstav a uskutočnilo sa ešte 44 iných podujatí. Treba však podotknúť, že v dátume, kedy prebiehal Týždeň slovenských knižníc boli v Trnavskom kraji jarné školské prázdniny, čo značne ovplyvnilo počet podujatí informačných hodín či iných podujatí a samotnú návštevnosť. Počas TSK bolo zapísaných 640 nových čitateľov a vrátilo sa 1 452 kníh.

Tabuľka č.:1 Prehľad činnosti verejných knižníc v TTSK počas TSK 2024 podľa typu knižnice

	Regionálne knižnice	Mestské knižnice	Obecné PZ knižnice	Obecné NZ knižnice	Spolu
Počet knižníc	4	3	3	4	14
Počet podujatí	44	27	12	7	90
Počet návštevníkov	3 463	1 718	317	165	5 663
Počet zapísaných čitateľov	378	89	48	100	615

Celoslovenské slávnostné otvorenie Týždňa slovenských knižníc sa konalo 4. marca na Bratislavskom hrade. Toto otvorenie býva každoročne spojené s udeľovaním ceny Slovenskej asociácie knižníc SAKAČIK za prípravu významného podujatia prípadne uskutočnenie významného činu v roku 2023. Tento rok získala toto ocenenie Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave za cyklus VedoMost. Priamo na hrade si ocenenie prevzal riaditeľ knižnice Ing. Pavol Tomašovič.

Slávnostné otvorenie v TTSK sa uskutočnilo taktiež 4. marca 2024 v záhradnej čítarni Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave. Bezprostredne po otvorení sa konala aj prvá beseda Týždňa slovenských knižníc v Trnavskom kraji so slovenským humoristom Rasťom Piškom. S humoristom sa zhováral moderátor Martin Jurčo. Počas otvorenia bola vyhlásená aj súťaž Literárny salón 2024 – celoslovenská literárna súťaž pre začínajúcich autorov zo Slovenska i Slovákov žijúcich v zahraničí. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave počas tohto týždňa pripravila množstvo podujatí, okrem iného aj stretnutie

s etnologickou Katarínou Nádaskou, ktorá návštevníkom porozprávala o jarnom zvykosloví v tradičnej ľudovej kultúre. Galantská knižnica v Galante pripravila Muzikoterapiu – podujatia určené pre deti v slovenskom a maďarskom jazyku, počas ktorého lektori hudby deťom predstavili hudobné nástroje. Taktiež sa počas Týždňa slovenských knižníc v Galantskej knižnici mohli návštevníci zúčastniť divadielka Zúbkovo v podaní herečky Barbory Bazsovej. Záhorská knižnica v Senici zorganizovala pre deti dielničku Koráلكovanie a pre dospelých návštevníkov dve besedy so Stanislavom Motlom. Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede ponúkla stretnutie so spisovateľkami Soňou Bulbeck a Szabolcs Bíró a komorný koncert Ensemble Thesaurus Musicum. Ani mestské knižnice nezaostávali v ponuke podujatí pre širokú verejnosť. Mestská knižnica mesta Piešťany okrem iného pripravila pre detských návštevníkov 10 literárno-výtvarných workshopov aj s pátracou akciou. Obecné knižnice si pre čitateľov pripravili tvorivé dielne či informačné hodiny. Knižnice TTSK pripravili počas 25. ročníka Týždňa Slovenských knižníc naozaj rozmanitú ponuku podujatí. Sme radi, že napriek prekážke v podobe jarných prázdnin sa knižnice nášho kraja zapojili do tohto celoslovenského podujatia a využili ho na propagáciu a zviditeľnenie svojej činnosti a služieb.

*Mgr. Miriam Danková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave*

NOVÝ KOMUNITNÝ PROJEKT VEDOMOST PRINIESOL KNIŽNICI JURAJA FÁNDLYHO V TRNAVE VÝROČNÚ CENU SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC SAKÁČIK

Pri príležitosti slávnostného otvorenia Týždňa slovenských knižníc, ktoré v roku 2024 organizovala Slovenská asociácia knižníc, sa 4. marca 2024 na Západnej terase Bratislavského hradu odovzdávali aj výročné ceny asociácie SAKÁČIK. Pracovníkov Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave veľmi potešilo, že práve naša knižnica sa za vyššie spomínaný komunitný projekt stala laureátom tohto ocenenia.

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave získala toto prestížne ocenenie za nový cyklus podujatí VedoMost. Ako k tomu prišlo? V období po kovide v roku

2022 zrealizovala Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave kampaň na nábor dobrovoľníkov pre prácu v knižnici. Jedným z dobrovoľných nadšencov pre prácu v inštitúcii sa stal aj absolvent bakalárskeho štúdia biochémie Ondrej Tepala, ktorý spolu s pracovníkmi knižnice stál za vznikom nového špecifického typu podujatia pre mladých vedecky orientovaných návštevníkov a návštevníčky. Keďže táto cieľová skupina doteraz nebola v centre pozornosti knižnice – služby knižnice využívali len na výpožičky – stalo sa spoločným záujmom vytvoriť priestor pre vznik a činnosť novej komunity. Tak vznikli podmienky na realizovanie nového cyklu podujatí, ktorý odštartoval na začiatku roka 2023 pod názvom VedoMost. Primárne sa zamerlal na tých, ktorí sa zaujímajú o VEDU, radi budujú MOSTy medzi ľuďmi, a zároveň chcú nadobudnúť nové a vzácne VEDOMOSTI.

Cieľom projektu je rozširovať a popularizovať vedecké poznatky a skúsenosti, poskytovať príležitosti na voľnočasové vzdelávanie a vzájomnú výmenu názorov v rôznych odborných oblastiach. Prostredníctvom komunity mladých vedátorov projekt umožňuje zapojenie do vedecko-popularizačnej činnosti či diskusiu o rozmanitých témach aj laikom, poskytuje príležitosti na networkovanie medzi ľuďmi, vedcami a technikmi, vytvára možnosť spoznať nových ľudí s podobnými záujmami a taktiež aj získať cenné kontakty z odborných kruhov. V rokoch 2023 – 2024 sa uskutočnilo 13 prednášok, diskusií, workshopov či rozhovorov s vysokoškolskými študentmi alebo expertmi z rozličných vedeckých/technických sfér, ktoré si rýchlo získali obľubu u širokého publika. Podujatia sa realizujú v unikátnom novom objekte záhradnej čítárne knižnice, ktorý bol postavený v roku 2022 z prostriedkov zriaďovateľa – Trnavskej župy v čiastke 370 tisíc €. Ide o ekologickú stavbu so zelenou strechou postavenou v záhrade knižnice, ktorá je v lete terasou prepojená priamo s prírodnou plochou záhrady.

Pridanou hodnotou je aj to, že ho realizujú prevažne dobrovoľníci.

PREČO JE PROJEKT SKVELÝ:

1. Nový projekt priniesol platformu pre rozvoj vedy a techniky v Trnave a priľahlom regióne.
2. Vznikla nová komunita „vedátorov“, ktorá našla svoje pôsobisko na pôde knižnice s pravidelným cyklickým stretávaním.
3. Laická verejnosť má možnosť získať vedecké poznatky priamo od vedcov a odborníkov na danú oblasť.
4. Knižnica poskytuje zároveň odbornú literatúru k prednášaným témam.
5. Knižnica využíva pri realizácii projektu dobrovoľnícku prácu – manažér projektu, moderátor projektu, fotograf, prednášajúci. Náklady na podujatia sú iba – prevádzka objektu záhradnej čítárne, náklady na malé občerstvenie - čaj, káva a osobné náklady zamestnancov knižnice.
6. Komunita využíva priestory novopostaveného unikátneho objektu záhradnej čítárne so zelenou strechou.

Ocenenie prevzal riaditeľ knižnice Pavol Tomašovič.

Veríme, že úspešný projekt bude pokračovať aj naďalej. Ďakujeme kolegom zo Slovenskej asociácie knižníc za ocenenie, ktoré prispelo k pozitívnej propagácii knižnice v očiach verejnosti a zároveň sa stalo motiváciou pre pracovníkov a pracovníčky, aby ďalej skvalitňovali služby pre svojich návštevníkov a návštevníčky.

PhDr. Ľubica Malá, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

NOC S ANDERSEKOM V TTSK 2024

19. ročník medzinárodného podujatia na podporu čítania detí tak ako predošlé ročníky už tradične na Slovensku koordinuje a metodicky zastrešuje Spolok slovenských knihovníkov a knižníc. V tomto roku opäť pripravil pre zapojené inštitúcie okrem nápadníka i slovenské témy, ktoré dali do pozornosti významné dni a výročia literárnej tvorby pre deti. Tohtoročné témy, z ktorých si mohli organizátori a knižnice vybrať, boli nasledovné: Rozprávka H. Ch. Andersena **Snehová kráľovná**, ktorá vyšla pred **180 rokmi**; **100. výročie** narodenia českého spisovateľa **Eduarda Petišku**; **75. výročie** narode-

nia českého ilustrátora **Petra Sísa**; **105. výročie** narodenia slovenskej spisovateľky **Márie Ďuričkovej**; **90. výročie** narodenia spisovateľa **Jozefa Pavloviča**, **95. výročie** narodenia ilustrátorky **Boženy Plocháňovej**, **80. výročie** narodenia ilustrátora a animátora **Ivana Popoviča** a **Svetový deň vody**, ktorý si pripomíname práve 22. marca.

V Trnavskom samosprávnom kraji (TTSK) sa do 19. ročníka tohto podujatia zapojilo 51 inštitúcií, ktoré privítali spolu 3 959 detí. Zapojilo sa 9 verejných knižníc, z toho 1 krajská knižnica, 3 regionálne knižnice, 1 mestská knižnica a 4 obecné knižnice. Verejné knižnice privítali 347 detí.

Počas 19. ročníka pripravili knižnice opäť rozmanitý program pre všetky deti. Už tradične nechýbali aktivity ako tvorivé dielne, hlasné a dramatizované čítania, literárne divadielka, kvízy a hádanky a pod. Galantská knižnica pripravila pre deti Nevadivadlo s predstavením Cestoviny s vajcom a profesionálneho míma Juraja Benčíka. V Žitnoostrovej knižnici sa deti mohli zúčastniť aktivít už tradične v dvoch skupinách, jedna mala program v slovenskom jazyku a druhá v maďarskom. V krajskej knižnici

Typ knižnice/ Počet účastníkov	Okres Tr- nava/ Piešťany	Okres Galan- ta	Okres Dunaj- ská Streda	Okres Senica/ Skalica	Spo- lu:
RKK	1/44	0/0	0/0	0/0	1/44
Regionálne knižnice	0/0	1/100	1/30	1/20	3/150
Mestské knižnice	0/0	1/16	0/0	0/0	1/16
Obecné PZ	1/12	0/0	0/0	0/0	1/12
Obecné NZ	1/60	2/65	0/0	0/0	3/125
Spolu	3/116	4/181	1/30	1/20	9/347

v Trnave sa nocovalo na dvoch miestach, a to v hlavnej budove v oddelení pre deti a v pobočke Tulipán. Deti čakala beseda s autorkou Svetlanou Majchrákovou či s hudobníčkou Beatou Kuracinovou - Vargovou a tanečný workshop. Taktiež prebiehalo dramatizované čítanie a jednu z rozprávok od Hansa Christiana Andersena prišiel deťom prečítať aj župan Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič.

V Mestskej knižnici v Sládkovičove pre deti pripravili čítanie, vedomostné súťaže či tvorivé dielničky na tému Veľká noc. V obecnej knižnici v Zavare odhaľovali deti rozprávkový stromček Rozprávkovník a zažili aj nočnú prechádzku.

Budúci rok sa bude Noc s Andersenom odohrávať 28. marca. Medzi témami v roku 2025 bude napr. 220. výročie narodenia H. Ch. Andersena či životné jubileum českého básnika Jiřího Žáčka. Slovenské témy by mali koordinátori slovenskej verzie Noc s Andersenom doplniť začiatkom roka 2025. Veríme, že i do ďalšieho ročníka sa s chuťou a odhodlaním propagovať čítanie detí zapojí viacero knižníc.

Mgr. Miriam Danková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

NOVÉ PRIESTORY A NOVÉ PODUJATIA V ŽITNOOSTROVSKEJ KNIŽNICI

5. decembra 2023 oslávila Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede 70. výročie založenia. Zároveň sme si však pripomenuli aj 45. výročie jej umiestnenia v Mestskom kultúrnom dome a 5. výročie vzniku Cica-Mica knižnice. Na oslavu prijali pozvanie viacerí predstavitelia spoločenského a kultúrneho života, menovite podpredseda TTSK Mgr. József Berényi, primátor mesta Dunajská Streda JUDr. Zoltán Hájos, viceprimátori Attila Karaffa a MUDr. Juraj Puha, prednosta Okresného úradu Michal Deraj, poslanci zastupiteľstva samosprávy, riaditeľka Galantskej knižnice Mgr. Lívia Koleková, riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Ing. Pavol Tomašovič, riaditelia kultúrnych inštitúcií v Dunajskej Strede Mgr. Jana Svetlovská, Mgr. Iván Nagy, Bc. Mgr. Tí-

Tu nasledoval krátky kultúrny program žiakov ZŠ Smetanov háj pod vedením pedagogičky Dominiky Fábry a žiakov ZŠ Zoltána Kodálya, pod vedením pedagogičky Andrey Rácz. Cica-Mica knižnica oslávila päťročnicu tým, že s finančnou podporou Trnavského samosprávneho kraja boli vynovené jej priestory. Návrh nového vzhľadu vyhotovili inžinieri Melinda Marczel a Peter Tóth. Projekt uskutočnila firma Interierwood pod vedením Csabu Nagya. Stuhu slávnostne prestrihli vicežupan J. Berényi a primátor Z. Hájos. O pohostenie sa postarali žiaci Súkromnej strednej školy na Neratovickom námestí. Okrem priestorov mládežníckeho oddelenia sa nám koncom roka podarilo zrekonštruovať aj internetovú študovňu. Zaobstarali sme nové stoly, nové počítače a v miestnosti sa vymenili aj časopisecké regály.

Okrem formy sme začali vynovovať aj obsah. Zakúpili sme niekoľko spoločenských hier v slovenskom i maďarskom jazyku. Niektoré sú zamerané na pomoc pri vývoji dieťaťa a rozvoji jeho schopností, iné stolové hry vznikli na motívy literárnych diel (Pán prsteňov, Harry Potter, Rumini). Zostavili sme výpožičný poriadok a pristúpili sme k ich požičiavaniu.

Hneď na začiatku tohto roka sme sa zapojili do iniciatívy z Maďarska s názvom Knižnica priateľská ku zvieratám, na ktorú je naviazaných množstvo aktivít. Hlavným princípom tohto populárneho, rozšíreného programu je každý

mea Takács. Prítomná bola aj predsedníčka trnavskej pobočky SSKK PhDr. Zuzana Martinkovičová, bývalá riaditeľka knižnice Mgr. Lýdia Tóthová, bývalí i súčasní knihovníci a mnohí ďalší. Program sa začal v čítarni na 2. poschodí. Slávnostné príhovory spestrila svojím speváckym vystúpením pedagogička ZUŠ Tünde Kevická a pod vedením Zuzany Bazsó Horváth sa predstavila tiež hudobná skupina Mille Fiori. Následne sa hostia presunuli na 1. poschodie do priestoru chodby pred Cica-Mica knižnicu.

mesiac predstaviť deťským čitateľom formou rozprávky jedno zvieratko. Program sa zameriava hlavne na ohrozené druhy. Na základe príbehov a s nimi spojených aktivít potom deti spoznávajú spôsob života daného druhu, jeho prirodzený ekosystém a možnosti ochrany. Vedľa rozprávkových podujatí sa ku Dňu vtákov a stromov uskutočnila aj prednáška miestneho environmentalistu Pétera Fodora a počas veľkonočných tvorivých dielní si deti mohli pohladkať zapožičané králiky. Popri tom sme pre zvieratká v útulkoch Dog Azyl a OZ Mačičky usporiadali aj zbierku krmiva a ďalších nevyhnutných vecí. Dobrosrdeční darcovia dostali ročné zápisné zadarmo. Za určitých stanovených podmienok sme dovolili vstup do knižnice aj „štvornohým čitateľom“, kým nám túto možnosť nezakázal prenajímateľ našich priestorov, ktorým je Mestské kultúrne stredisko.

V tomto roku sme sa cielene zamerali aj na získanie najmladších čitateľov. Po prvýkrát sme sa aktívne zúčastnili na vítaní nových občanov (detí vo veku cca 1,5 roka) v sobášnej sále Mestského úradu. Rodičom sme poskytli ročné členstvo zadarmo a pripojili aj drobnú pozornosť. Oslovovanie najmenších a ich rodičov pokračovalo programom Pingáló [Machlenie], ktoré vedie výtvarníčka a zároveň mamička Enikő Orosz Bréda. Prvé stretnutie sa uskutočnilo v júli a odvtedy sa opakuje mesačne raz, vždy s inou témou (napr. slnečnica, more, ježko) a inou technikou tvorby. Pre zvýšenie pohodlia mamičkám

sme na dámskych toaletách nainštalovali prebaľovací pult. Na podporu čítania a na rozvoj čitateľskej gramotnosti sme tiež zostavili brožúrku o výhodách a pozitívnom vplyve čítania, ktorá v budúcnosti môže byť darovaná aj počas vyššie zmienených podujatí.

V oblasti vzdelávania seniorov usporiadávame dve cyklické podujatia. Jedným je kurz „Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov“, ktorý odštartoval v júli. Kurz je zameraný na získanie spôsobilostí na zaob-

chádzanie s tabletom. Po úspešnom absolvovaní si tablet môžu účastníci ponechať. Projekt zastrešuje Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Je financovaný zo zdrojov EÚ v rámci Plánu obnovy. Druhou aktivitou je Tréning pamäti, ktorý sme rozbehli v septembri. Pomocou fyzických i rozumových cvičení sa snažíme doceliť to, aby naši seniori nestrácali mentálne schopnosti a udržali si duševné zdravie.

*Mgr. Ladislav Dombi, Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede
Foto: Archív ŽKDS*

ÚSPEŠNÉ PROJEKTY A PODUJATIA V ZÁHORSKEJ KNIŽNICI

Záhorská knižnica v Senici celoročne realizuje viacero projektov. V tomto príspevku vám niekoľko z nich predstavíme.

Klub 60+

Kolegyňa a vedúca knihovníkov Ľubomíra Mičová alias „Ľubka“ absolvovala v marci 2024 týždenný kurz v Centre Memory v Bratislave, ktorý sa špecializuje na tréningy pamäti pre seniorov a ľudí s Alzheimerovou chorobou alebo demenciou. Tréningy pamäti a rôzne cvičenia slúžia ako prevencia proti týmto chorobám. Naša Ľubka si preto povedala, že bude cvičiť nielen svoje mozgové bunky, ale hlavne ukáže ostatným seniorom v Senici a blízkom okolí ako sa dá precvičovať mozog aby „nezlenivel“. Tieto stretnutia dostali názov „Klub 60+“ a prebiehajú raz týždenne každý utorok od 13:30 do 15:30. Seniori si Ľubku veľmi pochvaľujú a tešia sa na každé stretnu-

tie, čo si pre nich vymyslí. Na konci októbra úspešne zložila skúšky, a preto sa môže naplno pustiť do tréningu mozgových závitov.

Knižné poličky - Druhá šanca pre knihy

Pracovníci v Záhorskej knižnici sa rozhodli spríjemniť obyvateľom mesta a okolia čakanie na autobusy, vlaky alebo návštevu krytej plavárne knižnými poličkami. V poličkách je kopa rôznych kníh od detských cez beletriu až po náučné.

Projekt „Druhá šanca pre knihy“ bol zrealizovaný v druhej polovici septembra 2024 a o jeho úspešnosti svedčí aj fakt, že kolegyne z beletrie nestíhajú dopĺňať poličky, ktoré sú po pár dňoch úplne prázdne. Knižné poličky sa nachádzajú na autobusovej a vlakovej stanici, v krytej plavárni a v Základnej umeleckej škole. Aj týmto malým gestom sa knižnica priblížila k obyvateľom mesta a jeho okolia. A my sme veľmi radi, že ľudia stále siahajú po knihách a poličky majú taký veľký úspech.

Montessori pomôcky - Tesco výzva – Vy rozhodujete, my pomáhame

Počas februára 2024 sa Záhorská knižnica zapojila do projektu od spoločnosti Tesco *Vy rozhodujete, my pomáhame*. Knižnici sa podarilo vyhrať 1. miesto v tejto súťaži, v ktorej ľudia hlasovali za projekty, a týmto gestom zabezpečili knižnici možnosť zakúpenia balančných, Montessori a hudobných pomôcok pre najmenších v hodnote 1 300 €. Ďakujeme.

Mgr. Renáta Jurechová, Záhorská knižnica v Senici

Foto: Archív Záhorskej knižnice v Senici

VYMAĽUJ SI GALANTU

S cieľom pripraviť pre malých čitateľov maľovanku s historickými dominantami mesta Galanta sme oslovili slovenského výtvarníka a ilustrátora Miroslava Regitka, ktorý vytvoril na objednávku Galantskej knižnice maľo-

vanku *Vymaluj si Galantu/Színезд ki Galántát!* Ilustrátor v nej vyobrazil najvýznamnejšie miesta a osobnosti mesta Galanta, ako napr.: neogotický kaštieľ, železničnú stanicu, vlastivedné múzeum či portrét známeho speváka Karola Duchoňa.

Unikátnu maľovanku predstavil a uviedol do života 27. marca 2024 v Galantskej knižnici sám autor na workshope, kde spolu so žiakmi základnej školy vymaľovali zväčšené formáty ilustrácií z maľovanky a obrázky následne vystavili na chodbe pred oddelením pre deti.

Pre mimoriadny záujem pedagógov a detí knižnica pokračuje v realizácii workshopov a pravidelne ich organizuje v slovenskom aj maďarskom jazyku, už pod vedením pracovníčok knižnice. Touto zaujímavou formou, spojením výtvarného umenia a histórie, sa deti veľa dozvedia o zaujímavostiach mesta, historických pamiatkach a osobnostiach.

*Zuzana Mlatecová, Galantská knižnica v Galante
Foto: Archív Galantskej knižnice v Galante*

LITERÁRNY SALÓN TRNAVA 2024 V KNIŽNICI JURAJA FÁNDLYHO V TRNAVE

Trnava a jej okolie bola už v minulosti známa množstvom významných literárnych osobností, ktoré tu pôsobili a natrvalo sa zapísali do dejín Slovenska. To bol jeden z dôvodov, prečo sa Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave rozhodla už v roku 2009 usporiadať literárnu súťaž. Ďalším, veľmi podstatným, bola snaha podporiť tvorivé písanie, čítanie, orientáciu v literatúre a sprostredkovať anonymné posúdenie prác odbornou porotou tým, ktorí sa pokúšajú o vlastnú tvorbu. V roku 2024 sa tak uskutočnil už 8. ročník celoslovenskej lite-

rárnej súťaže vo vlastnej tvorbe pre začínajúcich autorov zo Slovenska i Slovákov žijúcich v zahraničí pod názvom Literárny salón Trnava. Súťaž knižnica vyhlásila v marci pri príležitosti Týždňa slovenských knižníc a bolo veľmi potešiteľné, že do 20. augusta, do termínu uzávierky, odoslalo súťaž 45 autorov so 139 prácami.

Odborná porota v zložení básnik, kritik Radoslav Matejov, spisovateľ a novinár Mária Kopcsay a básnik Erik Ondrejčka posúdila všetky práce a určila víťazov v kategóriách poézia a próza a aj v rámci špeciálnej témy, ktorá v tomto ročníku znela: Poklady našej záhrady. Výberom tejto témy sme chceli upriamiť pozornosť a spropagovať novoosadenú kópiu plastiky sochára Jána Koniarka Dievčatko pod sprchou v knižničnej záhrade. V rámci vyhlásenej témy udelil hlavnú cenu - Cenu župana TTSK – Trnavský samosprávny kraj. Za mimoriadny literárny počin udelila porota aj Cenu Slovenského učeného tovaríšťa, ktorú odovzdala predsedníčka MO MS Adriena Horváthová.

Ešte pred odovzdaním cien sa v knižnici uskutočnil workshop, na ktorom sa stretli účastníci literárnej súťaže s porotcami a v tvorivom dialógu diskutovali jednak o svojich príspevkoch a aj všeobecne o spôsobe literárnej práce a o písaní a tvorbe ako takej. Podľa reakcií zúčastnených práve táto konfrontácia či skôr tvorivý dialóg s renomovanými majstrami pera a literárnymi kritikmi je tou pridanou hodnotou, ktorá posúva úroveň písania účastníkov súťaže a pri naša novú vyššiu kvalitu.

Slávnostné udeľovanie ocenení 22. októbra za účasti zástupkyne TTSK, riaditeľky Záhorskej knižnice Silvie Samekovej, zástupcov regionálnych knižníc, regionálnych autorov a účastníkov súťaže moderovala **Alena Beňová**, hudobnou hostkou na podujatí bola **Livia Doležalová**.

Ocenené práce zhodnotil vo svojom vystúpení aj predseda poroty Mária Kopcsay, ktorý ocenil najmä to, že v digitálnej dobe autori píšu a píšu dobre. Spomedzi 139 zaslaných prác porota ocenila svieže a literárne zaujímavé príspevky.

Úryvok z poviedky, ktorá si odniesla Cenu župana TTSK (Lucia Poláková: Akcia Poklad) interpretoval na podujatí Milan Ostrovský.

Záverečné slovo patrilo riaditeľovi knižnice Pavlovi Tomašovičovi, ktorý sa vo svojom príhovore obrátil ku všetkým, ktorí pracujú so slovom. A je jedno, či je vo verši či vo vete, za významné považuje to SLOVO, ktoré SPÁJA A NEROZDELUJE. A to je možno aj jeden z najdôležitejších odkazov literárnej súťaže.

PhDr. Lubica Malá, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

MODELKY V ŽITNOOSTROVSKEJ KNIŽNICI

„Pravú nohu bližšie k ľavej“, „Viac červene na tvár!“ „Trochu viac doľava!“ „Ostaň tak!“ Tieto a podobné povely sa ozývali spomedzi regálov knižnice. V uličkách pribudli softboxy a nechýbal ani umelý dym. Bolo netypicky rušno. Žitnoostrovská knižnica sa totiž na jeden deň premenila na fotografický ateliér, aby tu časopis Új nő [Nová žena] nafotil módnu kolekciu do marcového čísla.

Knižnicu oslovila jedna z redaktoriek ešte začiatkom februára s návrhom, či by módnu rubriku nemohli nafotiť v knižnici, nakoľko je marec mesiacom knihy. Neodolali sme tejto výnimočnej možnosti ako spropagovať našu knižnicu v spoločenskom časopise s nákladom 6 500 kusov a s návrhom sme súhlasili. 20. februára prišiel štvorčlenný štáb a dve modelky, Viktória a Szabina. Tie sa prechádzali medzi regálmi ako na móle, pózovali s knihami, časopismi, ale aj s vozíkom, so zakladaním kníh, či s výrobkami z 3D tlačiarne, pričom mali na sebe oblečenie viacerých módnych značiek. Striedali sa šaty moderné s oblečením v retro štýle. Dámske nohavicové kostýmy, s blúzkami či pulóvrmi, jednofarebné i s kockovaným vzorom, chrabto-

vá sukňa s gombíkmi na pleciach, retro kombinácia kockovaného a bodkovaného vzoru, džínsový komplet nohavíc a košeľe. Výsledné fotky si môžete pozrieť na: <https://www.ujno.sk/konyvtarba-jaaar>. Podstatná pre nás však je propagácia knižnice.

*Mgr. Ladislav Dombi, Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede
Foto: Archív ŽKDS*

ČO S VYRADENÝMI A DAROVANÝMI KNIHAMI?

Knižnice sa často stretávajú s problémom čo s vyradenými a darovanými knihami. Dnes, v čase minimalistických trendov aj pri zariaďovaní bytov, ľudia často obdarúvajú knižnice svojimi knižkami, ktoré už nepotrebujú, alebo ich jednoducho nemajú kam dať.

V Galantskej knižnici dávame kniham druhú šancu niekoľkými spôsobmi.

Ponuka vyradených kníh iným knižniciam. Čo sa týka kníh vyradených z knižného fondu, či už pre nadbytočnosť alebo zastaralosť, knižnice majú zákonnú povinnosť (§ 14, bod 6 zákona č. 126/2015 Zákon o knižniciach) takýto vyradený knižničný dokument ponúknuť iným knižniciam; pričom prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré uchovávajú konzervačný fond a majú právo povinného výtlaku. Naša knižnica túto ponukovú povinnosť plní cez we-

bový portál Infolib, na ktorom zverejňujeme ponukový zoznam vyradených kníh a tiež zaslaním ponuky do Slovenskej národnej knižnice v Martine. Pomerne často sa stáva, že sa nám ohlásia kolegovia z knižníc, že majú záujem o niektoré nami ponúkané vyradené tituly a následne si ich prídu vyzdvihnúť do našej knižnice.

Kniham, o ktoré iné knižnice neprejavia záujem, a taktiež knihy, ktoré nám darujú obyvatelia, ponúkame „druhú šancu na využitie“ ďalšími spôsobmi,

a to najmä vďaka úspešným a podporeným projektom: **Knižné búdky na zdieľanie kníh**. Na území mesta Galanta existuje niekoľko knižných búdok s rôznymi správcami. Dve z nich zriadila Galantská knižnica.

Projekt Galantskej knižnice nazvaný "Knižná búdka - dajme knihám druhú šancu" bol ocenený 1. miestom v grantovom programe firmy TESCO Vy rozhodujete – my pomáhame v roku 2021. Knižnica uspela s myšlienkou vytvoriť oddychový priestor osadením búdky do mikroprírody v centre mesta. Od obyvateľov dostala 8 563 hlasov a od vyhlasovateľa odmenu 1 300 € na realizáciu projektu. Na trávniku vedľa knižnice je odvtedy príjemné kvetinové zátišie s knižnou búdkou, ktorá slúži na odkladanie – darovanie prečítaných kníh iným záujemcom. Lavička umožňuje prelistovať a začítať sa do knihy, ktorú si možno zobrať domov, alebo vrátiť do búdky.

Do grantového programu firmy TESCO sa naša knižnica zapojila aj v roku 2022, opäť s projektom „Knižná búdka, dajme knihám druhú šancu II“. Aj tentokrát sme získali 1. miesto, a to s počtom 22 520 hlasov (pričom počet obyvateľov Galanty je cca 15 000), s odmenou 1 300 €. O umiestnení tejto druhej búdky rozhodli obyvatelia, ktorých sme požiadali o zasielanie návrhov, v akej lokalite by sa im knižná búdka páčila najviac. Zvíťazil návrh na umiestnenie v mestskom parku. Aj táto búdka je doplnená lavičkou, pričom jej vzhľad korešponduje s ostatnými lavičkami v parku a materiál búdky (agátové drevo) korešponduje s materiálom, aký je použitý na zariadenie príľahlého detského ihriska v parku.

„Mestská obývačka“ vo vestibule knižnice – priestor na odkladanie prebytočných kníh od občanov. Prvý dojem si návštevníci vytvárajú už pri vstupe do knižnice a vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia SR v roku 2021 sa realizáciou projektu „Otvorená knižnica pre všetkých“ premenil neatraktívny a málo využívaný priestor vestibulu na oddychovú zónu, určenú všetkým obyvateľom, bez ohľadu na členstvo

v knižnici. Moderný priestor otvorenej knižnice slúži ako akási mestská obývačka, do ktorej môže ktokoľvek umiestniť svoju už nepotrebnú knihu a naopak ľubovoľnú darovanú knihu prelistovať a zobrať domov.

Burzy kníh. Okrem knižných búdok a „mestskej obývačky“ dostávajú knihy druhú šancu aj na burzách, ktoré knižnica organizuje minimálne dvakrát ročne (jar – zima).

O tieto burzy je veľký záujem. Knihy do burzy dodávajú obyvatelia počas celého roka, pracovníčky knižnice ich triedia a pripravujú. Knihy z burzy si záujemca môže zobrať za symbolický manipulačný poplatok cca 20 – 50 centov. Ku každému nákupu rozdávame žreb, z ktorých sa po burze vylosujú traja výhercovia zaujímavých knižných cien a tiež ročnej registrácie v knižnici zdarma. Burza kníh sa koná vo vestibule knižnice a je prístupná počas otváracích hodín.

Tohto roku, 1. mája 2024, sme sa s našou burzou stali súčasťou mestských Prvomájových osláv XXL v Galante. Na Mierovom námestí pri kultúrnom dome mala stánok aj Galantská knižnica a fontána pri ňom bola spestrená vyradenými knihami určenými na predaj. Burza kníh prebiehala tentokrát v charitatívnom duchu, a to konkrétne na dobročinný účel - príspevok na liečbu malej Larky. Okrem toho každý kupujúci dostal zlosovateľný lístok, z ktorých sme 2. mája 2024 vyžrebovali výhercov, ktorí dostali propagačné darčeky od knižnice.

Ako vidno, možností, ako dať do zнову do obehu zdanlivo nepotrebné knihy, je viacero. Záleží na možnostiach a ochote knihovníkov ich realizovať. Odmenou za ich námahu a ústretovosť je vďaka milovníkov kníh – knihomilov.

Mgr. Lívia Koleková, riaditeľka Galantskej knižnice v Galante
Foto: Archív Galantskej knižnice v Galante

FINANCOVANIE VEREJNÝCH KNIŽNÍC TTSK Z PROJEKTOV FPU

Už niekoľko rokov je možné získať mimorozpočtové finančné zdroje pre činnosť verejných knižníc z Fondu na podporu umenia. V roku 2024 boli pre knižnice v rámci podprogramu 5.1 Knižnice vypísané dotačné výzvy:

- 5.1.1 A a 5.1.1 B – Komplexná infraštruktúra knižníc
- 5.1.2 – Vybavenie knižníc a menšia knižničná infraštruktúra
- 5.1.3 – Podujatia, vzdelávacie aktivity a odborná činnosť knižníc
- 5.1.4 – Akvizícia knižníc

Verejné knižnice v Trnavskom samosprávnom kraji boli v roku 2024 úspešné v dotáciách 5.1.2, 5.1.3 a 5.1.4. Celkovo bolo v kraji podporených 38 žiadostí v hodnote 135 740 €.

Nové knižničné priestory, regále či technické vybavenie si vďaka dotácii 5.1.2 Vybavenie knižníc a menšia knižničná infraštruktúra mohli zakúpiť Obecná knižnica v Trsticiach, Obecná knižnica v Bučanoch, Obecná knižnica v obci Petrova Ves a Mestská knižnica Hlohovec.

Tabuľka 1. Podporené žiadosti v dotácii 5.1.2 v roku 2024

Okres	Knižnica	Názov projektu	Pridelené financie
GA	Miestne kultúrne stredisko Trstice	Modernizácia interiérového vybavenia KN	2 050
TT	Kultúrno spoločenské centrum Bučany	Knižnica na mieru	2 080
SI	Obec Petrova Ves	Modernizácia obecnej knižnice v obci Petrova Ves	2 050
HC	Mestská knižnica Hlohovec	Nová spoločná miestnosť - vybavenie	5 600

Úspešnými žiadateľmi v dotácii 5.1.3 Podujatia, vzdelávacie aktivity a odborná činnosť knižníc boli v okrese Galanta Galantská knižnica, v okrese Dunajská Streda Žitnoostrovská knižnica, v okresoch Senica a Skalica Mestská knižnica Holíč, Záhorská knižnica a Obecná knižnica v Cerovej, v okrese Trnava Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, v okrese Piešťany Mestská knižnica mesta Piešťany a v okrese Hlohovec Obecná knižnica v Maduniciach a Mestská knižnica Hlohovec. (Tabuľka 2)

Tabuľka 2. Podporené žiadosti v dotácii 5.1.3 v roku 2024

Okres	Knižnica	Názov projektu	Pridelené financie
GA	Galantská knižnica	Poznanie ukryté v knihe	3 500
DS	Žitnoostrovská knižnica v DS	Zábavné podujatia v knižnici	1000
SI	Mesto Holíč	Zámocké letné noci s detektívkou	2000
SE	Záhorská knižnica	Literárna Senica Ladislava Novomeského 2024 - XXXVIII. ročník	1900
SE	Obec Cerová	Knižnica -verejný priestor pre všetkých, bez sociálneho a spoločenského statusu	1 000
TT	Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave	Trnavská poetika	3 470
PN	Mestská knižnica mesta Piešťany	Čítame zas a znova	15 000
HC	Obec Madunice	Prázdniny v knižnici	1 000
HC	Mestská knižnica Hlohovec	Podujatia v našej knižnici	3 690

Dotácia, do ktorej sa každoročne zapája najviac verejných knižníc, je 5.1.4 Akvizícia knižníc a je zameraná na dopĺňovanie knižničného fondu a nákup kníh. Vďaka inštrukciám na webovej stránke Fondu na podporu umenia nie je problematické napísať žiadosť o dotáciu. Práve preto sa mnohé knižnice snažia kompenzovať nedostatočné financovanie zo strany zriaďovateľa knižnice žiadosťami v tejto dotácii. V okrese Trnava bolo úspešnými žiadateľmi o financie na dopĺňovanie fondov 7 knižníc v hodnote 26 600 €. V okrese Senica získali dotácie na nákup kníh 2 knižnice v hodnote 14 000 €. Dve knižnice boli úspešné aj okrese Dunajská Streda (v hodnote 6 000 €) a Skalica (v hodnote 4 000 €). V okrese Galanta boli úspešné 4 knižnice v hodnote 16 000 €. V okrese Piešťany získalo dotáciu na dopĺňovanie fondov 5 knižníc, ktoré získali spolu 17 500 € a v okrese Hlohovec boli úspešnými žiadateľmi 3 knižnice celkovo v hodnote 7 300 €. V tabuľke nižšie môžeme vidieť, že žiadateľmi boli všetky typy verejných knižníc, či už krajská knižnica, všetky regionálne knižnice, niektoré mestské, ale aj obecné knižnice.

Tabuľka 3. Podporené žiadosti v dotácii 5.1.4 na rok 2023

Okres	Knižnica	Názov projektu	Pridelené financie
GA	Galantská knižnica	Aktualizácia knižničného fondu	13 000
GA	Mesto Sládkovičovo	5.1.4 Akvizícia knižníc	1 000
GA	Mestská knižnica Sereď	Akvizícia knižničného fondu	1 000
GA	Obecná knižnica Veľké Uľany	Nové knihy - spokojní čitatelia	1 000
DS	Žitnoostrovská knižnica v DS	Nákup novej literatúry	5 000
DS	Mestské kultúrne centrum Veľký Meder	Akvizícia kníh	1 000
SI	Mesto Holič	Múdrosť a príbehy ukryté v knihách	3 000
SI	Obec Unín	Obnova knižničného fondu	1 000
SE	Záhorská knižnica	Nákup knižničného fondu 2024	13 000
SE	Obec Dojč	Nové knižné tituly pre čitateľov	1 000
TT	Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave	Nákup knižničného fondu	20 000
TT	Obec Jaslovské Bohunice	Nové knihy pre všetky vekové kategórie	1 100
TT	Obec Dolná Krupá	Akvizícia kníh	1 000

Okres	Knižnica	Názov projektu	Pridelené financie
TT	Kultúrno spoločenské centrum Bučany	Knihy deťom	1 500
TT	Obecná knižnica Horné Orešany	Knižnica pre všetkých – pokračujeme v obnove knižnice	1 000
TT	Obecná knižnica Dolné Dubové	Nové knihy do vynovenej knižnice	1 000
TT	Obec Suchá nad Parnou	Čítanie zdraviu neuškodí	1 000
PN	Mestská knižnica mesta Piešťany	Vzdelávaj sa s knihou	13 000
PN	Mesto Vrbové	Beletria a náuka pre širokú verejnosť - knižnica Vrbové	1 000
PN	Obec Dolný Lopašov	Nákup knižničného fondu do knižnice v Dolnom Lopašove	1 000
PN	Obec Trebatice	Akvizícia knižničného fondu obecnej knižnice	1 000
PN	Obec Moravany nad Váhom	Doplnenie knižného fondu do obecnej knižnice	1 500
HC	Mestská knižnica Hlohovec	Nové knihy potešia každého čitateľa	5 000
HC	Obec Madunice	Aktualizácia knižničného fondu	1 000
HC	Mesto Leopoldov	Oáza radosti pre čitateľov	1 300

Je evidentné, že knižnice vo všetkých okresoch Trnavského kraja majú snahu získavať finančné prostriedky na zlepšovanie svojich služieb. Tešíme sa, že fond i naďalej vypisuje výzvy, ktoré sú určené aj pre verejné knižnice a tešíme sa i snahe knižníc zlepšovať služby pre čitateľov i mimorozpočtovým financovaním.

Mgr. Miriam Danková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

NOVINKY V MESTSKEJ KNIŽNICI V HLOHOVCI

Mestská knižnica v Hlohovci od r. 2017 sústavne pracuje na zveľadovaní a modernizácii interiéru knižnice. Keďže sa knižnice postupne menia na komunitné centrá, musí aj interiér vyhovovať súčasným moderným požiadavkám

a vizuálne byť oku lahodiaci. Najväčšou zmenou v poslednom období prešla naša spoločenská miestnosť. Celá pôsobila ponuro, zastarano a v posledných rokoch slúžila už len ako sklad vyradeného nábytku. V r. 2023 po konzultácii s pracovníkmi KPÚ v Trnave prešla celkovou rekonštrukciou stien, podlahy, stropu aj osvetlenia. Ešte pred ukončením rekonštrukčných prác knižnica podala žiadosť na dotáciu z Fondu na podporu umenia. Vďaka úspešnému projektu sme získali finančné prostriedky vo

výške 5 600 € na nákup nového vybavenia. V lete sme kúpili nové stoličky slúžiace pre návštevníkov podujatí, klubové kreslá, regál, magnetickú tabuľu a notebook slúžiaci k prednáškam. Spoločenskú miestnosť sme opticky zjednotili, presvetlili a pripravili k podujatiam. Plánujeme v nej predstaviť našim návštevníkom spisovateľov, ilustrátorov, prekladateľov, cestovateľov aj historikov. Tento typ podujatí realizujeme s finančnou podporou Fondu na podporu umenia. V r. 2024 nám vďaka projektu prideliť sumu 3 690 €. A aby sme novú miestnosť predstavili aj širšiemu okruhu návštevníkov, rozšírili a spestrili sme ponuku podujatí pre mládež. Správne sme odhadli, čo ich bude zaujímať a nová kolegyňa Ema spracovala pásmo, v ktorom žiaci porovnávajú literárne dielo s filmovými ukážkami – Kniha vs. film. Záujem je aj o podujatie venované k 100. výročiu narodenia národného umelca Jozefa Kronera. Zaujímavé fakty o jeho

živote, kariére a osobnosti, ukážky z filmov, v ktorých hral, porovnávame s knižnou predlohou. Nemenej zaujímavé a poučné podujatie sú aj Mýty a legendy našich predkov – putovanie spleťtým svetom bohov a bohýň, charakteristika mýtických postáv doplnená o vizuálne ukážky. Pedagógovia so žiakmi sa k nám radi vracajú a uvítali rozšírenú ponuku podujatí.

Momentálne dokončujeme spracovanie adventných a vianočných posedení a už teraz sa na ne tešíme. Pretože predvianočné obdobie je vždy v knižnici spolu s množstvom vianočných kníh to najkrajšie.

Mgr. Nicole Vajgelová, vedúca knižnice Hlohovec

Foto: Archív knižnice Hlohovec

„MODERNÁ BELETRIA, MODERNÉ SRDCE KNIŽNICE“

Záhorská knižnica pokračovala aj v roku 2023 v modernizácii interiéru

knižnice. Počas letných mesiacov v roku 2023 prešlo celé oddelenie beletrie kompletnou rekonštrukciou od podlahy, cez osvetlenie, vymalovanie. Zakúpili sme nové regále, gauče a kreslá na spríjemnenie posedenia v knižnici. Rekonštrukcia trvala 3 týždne v mesiaci august a slávnostné otvorenie bolo 4. septembra 2023. Na rekonštrukciu knižnica dostala 10 000 € z Fondu na podporu umenia, takmer 30 000 € od zriaďovateľa TTSK a vyše 24 000 € zafinancovala knižnica z vlastných zdrojov.

Mgr. Renáta Jurechová, Záhorská knižnica v Senici

Foto: Archív Záhorskej knižnice v Senici

ÚSPEŠNÁ AKVIZÍCIA V OBECNEJ KNIŽNICI V HORNOM TRHOVIŠTI

Obec Horné Trhovište s takmer 600 obyvateľmi prevádzkuje knižnicu s 5 703 knihami z rôznych žánrov. Vzhľadom na finančnú náročnosť dopĺňať knižničný fond z prostriedkov obce je náročné udržať si v obecnej knižnici záujem čitateľov.

Situáciu vylepšilo až zriadenie Fondu pre podporu umenia, ktorý po predložení vyhovujúceho projektu poskytuje obciam dotáciu na nákup kníh.

Obecná knižnica v Hornom Trhovišti využila túto možnosť a vďaka úspešným projektom rozširuje svoju ponuku pre čitateľov. V uplynulých dňoch prezentovala obyvateľom obce nové prírastky kníh do knižnice. Už piaty raz sa knihovníčke p. Jančátovej podarilo získať grant od Fondu pre podporu umenia, tentokrát vo výške 1 000 €.

Za 5 rokov tak obohatila knižnicu o 821 kníh z najviac žiadaných žánrov našej i zahraničnej súčasnej literatúry, encyklopédií a náučnej literatúry z rôznych záujmových činností. Na svoje si tak prídu dospelí čitatelia i deti a školská mládež.

Obnova knižničného fondu pomáha knižnici udržať si stály záujem čitateľov a pomáha občanom našej i okolitých obcí využiť kvalitne svoj voľný čas a obohatiť svoje vedomosti.

*Katarína Jančátová, Obecná knižnica Horné Trhovište
Foto: Archív Obecnej knižnice Horné Trhovište*

VZDELÁVANIE
KNIHOVNÍKOV

Dávid Kollman a jeho šalianska tlačiareň Nová monografia Anny Jónásovej

Slávnostná prezentácia najnovšej publikácie Anny Jónásovej o galantskom rodákovi, tlačiarovi Dávidovi Kollmanovi sa konala 13. septembra 2024 v reprezentačných priestoroch Renesančného kaštieľa v Galante. Podujatie pripravilo Občianske združenia Galanta literárna v spolupráci s Galantskou knižnicou, Mestským kultúrnym strediskom a Občianskym združením Shalom. Literárny večer moderovala Vera Wisterová.

Knihovníčka - bibliografka PhDr. Anna Jónasová (rod. Pobočíková,) sa narodila v roku 1945. Po úspešnom ukončení štúdia na Filozofickej fakulte pracovala v rokoch 1968 – 1988 v Okresnej knižnici v Galante. Ďalšie roky pôsobila vo funkcii riaditeľky Domu československého priateľstva, ktorý pretransformovala na Dom kultúry národov v Galante. Po zrušení tejto inštitúcie v roku 1990 sa vrátila do knižnice ako bibliografka a vedúca odboru služieb, kde pôsobila až do odchodu do dôchodku. Bola členkou viacerých redakčných rád a autorských kolektívov v regióne, spolupracovala so spoločenskými organizáciami a školami. Ako organizátorka a lektorka usporiadala množstvo besied o knihách pre deti aj dospelých. Publikovala odborné štúdie a články v zborníkoch a knižničkách časopisoch. Aktívne spolupracovala na publikáciách o Galante. Okrem odborných príspevkov písala a stále píše poéziu aj prózu, s ktorou uspela na nejednej literárnej súťaži.

Známe a vysoko hodnotené sú odborné monografie z pera Anny Jónásovej, ktoré mapujú osudy ženských príslušníčok rodu Esterházy. Na slávnostnom uvedení do života predstavila svoje doteraz posledné literárne dielo *Dávid Kollman a jeho šalianska tlačiareň*. Monografia je tretou – záverečnou časťou trilógie venovanej histórii tlačiarne v okolí Galanty. Prvá časť vyšla ešte v roku 2005

pod názvom *Samuel Neufeld a jeho galantská tlačiareň*. Kniha sa delí na historickú, biografickú a bibliografickú časť. V úvode diela autorka upriami svoju pozornosť na spoločenské a historické pozadie vývoja kníhtlačiarskeho umenia na našom území v období 16. storočia a pred príchodom Neufelda do malého mestečka na južnom Slovensku. Samuel Neufeld sa narodil 24. marca 1867 vo Vinogradove na dnešnej Ukrajine. Vyučil sa za tlačiara a ako mladík sa zamestnal krátko v Košiciach a v Prešove. Neskôr sa rozhodol skúsiť šťastie v Šamoríne, nakoniec sa však usadil v Galante, kde založil vlastnú dielňu. V roku 1892 začal vydávať prvé galantské noviny *Galántha és Vidéke* (Galanta a okolie), spolu vyšlo 21 čísiel a noviny zanikli ešte v tom istom roku. Treba však dodať, že časopis začal opäť vychádzať od 3. januára 1897 a vydával sa celých deväť rokov. V treťom veľkom tematickom okruhu sa autorka venuje charakteristike jednotlivých druhov tlačí pochádzajúcich z Prvej galantskej kníhtlačiarni a následne rozboru produkcie tlačiarň Kosmos (Prvá galantská tlačiareň po vzniku ČSR) Papyrus (bratislavská časť Kosmosu po roku 1920).

Druhým zväzkom série sa stal zborník *Sila tlačeného slova*, ktorý bol zostavený a vydaný v roku 2023 k 450. výročiu založenia tlačiarne Petra Bornemiszu v Šintave. Bornemisza bol významnou osobnosťou 16. storočia. Cirkevný spisovateľ, kazateľ a priekopník kníhtlače. Od roku 1572–1578 zastával úrad kazateľa a superintendenta v Šintave u grófa Júliusa Salma a jeho manželky Alžbety Thurzovej. Vybudoval tam vlastnú tlačiarensku dielňu a začal naplňať svoj veľkolepý plán o vydaní monumentálneho viaczväzkového diela *Postilla*. Zborník predstavuje prierez rôznorodých aktivít Bornemiszu. Pomocou príspevkov poukazuje nielen na jeho ťažký osud, ale aj na vzdelanie, podnikavosť a v poslednom rade na jeho vydavateľský a tlačiarensky talent.

Ako záverečný diel trilógie vyšlo v tomto roku už spomínané dielo o Kollmanovi a jeho tlačiarňi v Šali. Publikáciu vydalo Občianske združenie Galanta literárna v spolupráci s vydavateľstvom Signis. Dielo lektorovala PhDr. Eva Koval'ská,

CSc. z Historického ústavu SAV. Autorka aj v tejto monografii dodržiava princíp spracovania témy známy z prvej časti trilógie. V úvodných kapitolách popisuje krátku históriu mesta Šaľa a jeho obyvateľov, so zvláštnym dôrazom na jeho židovské obyvateľstvo. V ďalšej časti sa venuje osobe Dávida Kollmana a jeho rodine, potom nasleduje podrobný rozbor produkcie samotnej tlačiarne. Aj v tomto prípade vidíme pedantné a detailné spracovanie témy. Anna Jónasová vo svojej tvorbe využíva klasické spôsoby bádania – pozbieranie a preskúmanie všetkých dostupných archívnych a knižničných dokumentov na vytvorenie čo najpresnejšieho komplexného obrazu nastolenej problematiky.

Hlavný dôvod a zámer na napísanie trilógie nám autorka prezradila v predslove: „Preskúmaním lokálnych tlačiarň v obciach a mestečkách na Slovensku môžeme vyplniť biele miesta v mozaike tlačiarstva najmä v rokoch jej kvantitatívneho a kvalitatívneho rozmachu koncom 19. a prvej polovici 20. storočia, a tak prispieť k hlbšiemu poznaniu lokálnej demografie a kultúrnych dejín našich miest a obcí.“ Autorke Anne Jónasovej prajeme veľa zdravia a pracovných síl na pokračovanie vo svojej tvorivej činnosti.

Mgr. Zita Perleczká, Galantská knižnica v Galante

Foto: Archív Galantskej knižnice v Galante

MLÁDEŽ A KNIŽNICE

Rok čo rok neúnavne znejú slová odborníkov o dôležitosti čítania najmä adolescentných skupín používateľov. Práve preto sa rozhodla Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave v spolupráci s Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov a knižníc v Trnave zorganizovať 3. júna na pôde Trnavskej univerzity v aule Pazmáneum odborné vzdelávanie pre knihovníkov pod názvom Mládež a knižnice. Špecifikácia práce s touto dôležitou kategóriou čitateľov nás podnietila prizvať odborníkov s rôznym zameraním. Mládež patrí medzi najpálčivejšiu a zároveň jednu z najmenších skupín používateľov verejných knižníc na Slovensku.

Na úvod privítal účastníkov a účastníčky riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Ing. Pavol Tomašovič, ktorý svojimi slovami načrel aj do problematiky práce s mládežou. Prednáškový blok následne otvorila JUDr. Miroslava Tomašovičová z občianskeho združenia EduCach, ktorá predniesla príspevok Mládež a nástrahy médií, v ktorom okrem iného poprela stereotypné presvedčenia o mládeži. Vo svojom príspevku sa zaoberala otázkami, prečo je dôležité pocho-

piť dnešnú mládež, ako vieme spájať svet tínedžerov s realitou, prípadne čo môžeme robiť inak a hlavne bez predsudkov. Bolo naozaj inšpiratívne pozrieť sa na mládež pozitívnym pohľadom a hľadať v nich úprimnú svetlú budúcnosť nášho sveta. Druhou prednáškou nám PhDr. Ľudmila Hrdináková z KKIV predstavila nástrahy médií vo vzťahu k mládeži. Vysvetlila prítomným, aké sú fyzické riziká pre mládež, aké sú psychické a intelektové riziká, emocionálne a sociálne riziká, morálne riziká a v neposlednom rade bezpečnostné riziká. V závere svoj príspevku predniesla

PhDr. Hrdináková desať kompetencií mediálnej gramotnosti vo vzťahu k mládeži a vyzdvihla potrebu porozumenia, komunikácie a dlhodobej stratégie. Druhý prednáškový blok bol zameraný na praktické skúsenosti knižníc s mládežou. Mgr. David Baranko z CVTI svojou prednáškou predstavil inovatívne aktivity pre mládež v knižnici, ako napríklad Vedecká cukráreň, Kreatívna dielňa Fablab či Kreatívne a inovačné súťaže. Najviac informácií sa prítomní dozvedeli o projekte Fablab, ktorý je rozšírený po celom Slovensku a deti či mládež majú možnosť kreatívnym spôsobom cibriť svoje vedomosti či senzomotorické zručnosti. Na záver seminára predniesol riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave prezentáciu Tíndežerské stretká a iné podujatia pre mladých v knižnici v Trnave, v ktorej prezentoval, ako sa pracuje s mládežou. Knižnica organizuje podujatia pre mládež buď ako voľné podujatia alebo pre organizované skupiny. Pre organizované skupiny sú to zväčša besedy, informačné hodiny, hudobné pásma či prednášky. Pre voľné skupiny sú Tíndežerské stretká, literárne hodiny (napr. fantasy) či rôzne workshopy.

Veríme, že účastníci si odniesli zo semináru inšpirácie do ďalšej práce s mládežou, ktoré dokážu motivovať túto skupinu čitateľov a zviditeľňovať knižnice.

Mgr. Miriam Danková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

INŠPIRÁCIA Z FESTIVALU SVET KNIHY V PRAHE

Najväčší knižný a literárny festival v Českej republike otvoril opäť svoje brány v máji tohto roku. Okrem širokej verejnosti však láka aj množstvo odborníkov, medzi ktorých patria aj knihovníci. Festival rozhodne má čo ponúknuť každému, kto sa pohybuje v oblasti kníh či knihovníctva. Popri dychberúcom veľtrhu sa totiž na Holešovickom výstavisku dá vidieť množstvo zaujímavých prednášok, zúčastniť sa mnohých plodných diskusií a ocitnúť sa takpovediac v centre literárneho diania. Veľtrh ponúka okrem iného pre knihovníkov možnosť získania preukazu odborného návštevníka, ktorý vás oprávňuje k prioritnému vstupu do areálu a má i mnoho ďalších výhod. Hneď prvý deň začal veľmi podnetnou diskusiou o tvorivom písaní v réžii vyučujúcich a riaditeľa Literárnej akadémie Jozefa Škvoreckého. Súčasťou aktuálneho trendu postupného prerodu knižníc na kultúrno-spoločenské centrá je nepochybne aj snaha o zachovanie knižnej kultúry a na tú sú potrební spisovatelia. Kluby a hodiny tvorivého písania sú dôležitou súčasťou vývoja spisovateľa a knižnice sa prostredníctvom nich môžu stať nielen miestom, kde literatúra žije, ale taktiež miestom jej zrodu. Na túto diskusiu čiastočne nadviazal panel literárnych vedcov z Ústavu pre českú literatúru, ktorí hovorili o výzvach v momentálnom procese výučby literatúry na stredných školách, a ako poskytovať v profesionálnom prostredí kvalitný literárny obsah, ktorý obstojí v konkurencii sociálnych sietí. Práca s mládežou zostáva naďalej dôležitou témou pre všetkých knihovníkov – každý určite bude profitovať z osvojenia si nových spôsobov, akými túto zložitú demografickú skupinu oslovit'. Prvý deň mohli návštevníci festivalu zažiť aj premiéru českého vydania kníh slovenskej autorky Dominiky Sakmárovej. Dominika sa ukázala ako skvelý hosť, preto veríme, že sa dočkáme niekoľkých autorských besied i v rámci Slovenska.

Piatok ponúkal opäť skvelý program. Začal sa rýchlym kurzom orientácie v mänge a jej súčasných trendoch – japonské komiksy sú medzi týždňermi veľmi populárne a české vydavateľstvo CREW ich prináša aj na slovenský trh. Navštíviť bolo možné aj neďaleký Biblio-bus Městské knihovny v Praze, kde knihovníci mohli zasvätiť záujemcov do tajomstiev

knižného sveta na kolesách. Bibliobusy sú skvelou alternatívou klasických pobočiek pre vyťažené mestá a taktiež môžu plniť dôležitú úlohu v regiónoch s horšou dostupnosťou knižníc. Malé bibliobusy na platforme dodávky sú zasa ideálne na reprezentačné akcie, návštevy škôl a podobne. V poobednej časti programu bola v ponuke napríklad beseda štyroch mladých českých autorov pod záštitou vydavateľstva EPOCH. Lucie Lukačovičová a Michaela Merglová hovorili o svojich bohatých skúsenostiach s písaním fantastiky, svoj románový debut naopak predstavili Petr Urban s temne psychologickým postapom Práh a L. B. Arling s humorne ladeným nultým dielom vesmírnej opery Strážci osudu. Ďalšia prednáška za zaoberala edíciou Fantastika v Argu, kde účastníkom redaktori Richard Klíčnický a Martin Šust predstavili plány na ďalší rok. Z fantázie do reality návštevníkov posunula diskusia o podpore literatúry v Európskej únii v réžii Kancelárie Kreativnej Európy. Vydavateľstvo Host zorganizovalo na festivale súkromnú akciu, na ktorej bolo možné stretnúť sa a diskutovať s Kateřinou Tučkovou a Pavlom Barešom a taktiež s autorskou dvojicou, ktorá stojí za Larsom Keplerom – Alexandrom Ahndorilom a Alexandrou Coelho Ahndorilovou. Výborná diskusia dostala prítomných do severskej atmosféry, ktorá pretrvávala aj na stretnutí so švédskou autorkou Marie Hermansonovou a Nórom Larsom Myttingom. Ešte pred diskusiou so švédskymi autormi bolo možné diskutovať s trojicou vydavateľov (Golden Dog, Carcosa a Medusa) o stúpajúcej popularite hororu v našich končinách, každodenných strastiach a slastiach malých vydavateľov a úskaliach práce na dielach kultových autorov žánru.

Tretí deň prednášok sa začal v znamení komplikovanej logistiky - počas víkendu sa masívne zvýšil počet návštevníkov veľtrhu, takže pohybovať sa po areáli a prehodiť nejaké slovko s vystavovateľmi bolo podstatne ťažšie. Napriek tomu bolo k dispozícii množstvo sprievodných podujatí a besied, napríklad s majiteľkou nakladateľstva Canc Rosanou Zvelebilovou, s ktorou bolo možné diskutovať na tému utrpenia postáv v knihách. Svojimi bohatými skúsenosťami prispeli aj Tereza Matoušková, Jarmila Mlčoušková a Kristína Hlaváčková. Sobotný pro-

gram pokračoval rozhovorom slovenskej moderátorky Eriky Eny Adamcovej s autorkou Kristínou Haidengerovou o upíroch v literatúre. Autorka predstavila aj nové súborné vydanie jej diela, a s pomocou trefného humoru všetkých nabila pozitívnou energiou na celý deň. Ako ďalší dostali slovo autori z Hostu – Jitka Ládrová, Zuzana Hartmanová, Jan Kucin, Marie Domská a Pavel Bareš. S gustom moderovala Michaela Merglová. Na besede panovala až takmer rodinná atmosféra, a to isté sa dá povedať o nasledujúcom vystúpení autorky Kristíny Snegoňovej.

Spolu s Leošom Kyšom (ktorého mnohí poznajú najmä pod pseudonymom František Kotleta) opäť súťažili o najvtipnejšiu a najmenej korektnú dvojicu na veľtrhu. Na záver sobotného večera pripadol slávnostný krst antológie Smečka z vydavateľstva Golden Dog. Martinovi Štefkovi sa podarilo za pár rokov vo svojom vydavateľstve zozbierať elitu českého hororu a spolu vytvorili zbierku, ktorá dosahuje svetovú úroveň kvality. V nedeľu bolo možné v areáli festivalu zažiť prednášku žijúcej českej legendy literárnej scény Františky Vrbenskej. Františka pútavo rozprávala o detektívoch a detektívnych prvkoch v žánrovej literatúre.

Svet knihy ponúka obrovské množstvo prednášok a diskusií na mnohé témy – je nemožné stihnúť všetko a preto si môžete aj vy vybrať práve to, čo vás najviac osloví. Organizačne je veľtrh skvelo vyriešený a napriek provizórnemu umiestneniu prednáškových sál z dôvodu dlhotrvajúcej rekonštrukcie areálu si všetky stretnutia môžete vychutnať v primeranom pohodlí a kvalite. Veľtrh však samozrejme nie je len o prednáškach. Môžete získať nielen hromadu skúseností a zážitkov, ale aj množstvo kníh.

Ak ste najväčší literárny festival v Čechách ešte nezažili, jednoznačne vám návštevu odporúčame. Pre každého knihovníka je v ponuke množstvo inšpirácie, a každý knižný nadšenec sa v atmosfére veľtrhu bude cítiť ako v siedmom nebi. Dovidenia opäť o rok, Praha!

*Milan Ostrovský, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave*

INFOS 2024: správne mladistvú a trendy

Medzinárodné knižnícke sympóziu INFOS 2024 sa konalo od 14. do 16. októbra 2024. Organizátor Spolok slovenských knihovníkov a knižníc si za miesto konania aktuálneho ročníka zvolil košické nezávislé kultúrne centrum Tabačka. Ako obyvateľka krajného západu Slovenska sa pri vzdelávaní zvyknem orientovať predovšetkým na Bratislavu, prípadne Zvolen či Martin. Tentoraz som urobila výnimku a rozhodla sa stráviť tri októbrové dni v – pre mňa ďalekých – Košiciach.

V hodnotiacom dotazníku po absolvovaní podujatia sa jedna otázka týkala celkového dojmu či pocitu, s ktorým sa práve skončený INFOS spája. Ako odpoveď som uviedla niečo v zmysle „moderný“ a „trendový“. Tento pozitívny dojem vo mne INFOS zanechal v prvom rade vďaka skvele zvolenému miestu konania. Tabačka Kulturfabrik sa prezentuje ako otvorená zóna pre umenie, kreativitu a spoluprácu, čo vytvorilo ideálny predpoklad pre usporiadanie celoslovenského podujatia, ktoré chce hovoriť o trendoch a inšpiráciách. Podujatia, ktoré neprišlo hovoriť o minulosti a bilancovať, naopak, chcelo otvárať ďalšie dvere príležitostí a debatovať o nových možnostiach v svete knižníc. Tabačka vytvorila INFOSu výborné zázemie a dotvorila atmosféru smerom ku komunikácii a partnerskej debate všetkých prítomných.

Podujatie začalo v prvý deň tesne popoludní. Postupne sa na pódiu vystriedali rečníci zo Slovenska, Česka a Holandska. Z väčších inštitúcií sa na vybrané témy prezentovali napr. Masarykova univerzita (ČR), Slovenská národná knižnica, Národná knižnica ČR. Program pokračoval aj podvečer v podobe spoločenského večera, ktorý sa konal v DKC Veritas. V príjemnej atmosfére sme sa my, účastníci, i prezentujúci a hostia stretli pri čase vína, a najmä družnej debate. Všetkým sa prihovril predseda SSKK Ján Šimko, ktorý zároveň ako hosť odovzdal čestné členstvá SSKK zahraničným hosťom podujatia Maže Maricevic (British Library), Juha Manninenovi (Fínska asociácia knižníc) a Ton van Vlimmerenovi (Holandské kráľov-

stvo).

Druhý deň INFOSu už patril celodennému maratónu príspevkov, ktorý otvorila členka riadiaceho výboru IFLA Governing Board a generálna riaditeľka Univerzitnej knižnice v Bratislave Silvia Stasselová. Priniesla čerstvé správy z austrálskeho Brisbane, kde sa len niekoľko dní predtým skončilo zasadnutie IFLA. Z ďalších prezentujúcich by som spomenula predovšetkým už spomínaných hostí z Fínska, Holandska a Veľkej Británie. Považujem za veľmi inšpiratívne a osviežujúce dozvedieť sa o fungovaní knižníc, o ich postavení či profesijnom združovaní v krajinách, ktoré nespadajú do nášho najbližšieho okolia. Kontakt so zahraničnými knižnicami a združeniami môže len a len pomôcť v orientácii v trendoch a smerovaniach našej branže.

Počas druhého dňa ma zaujali aj domáce slovenské príspevky, príp. „takmer domáce“ zo susednej ČR. Napríklad o potrebe rozšíriť komunikáciu knižníc aj o online priestor hovorila Terézia Slezák Barčáková. Naša knižnica je aktívna na FB, Instagrame a Youtube, máme už svoje know-how, ale vždy dobre padnú rady odborníkov. Aktívna diskusia zavládla najmä v závere príspevku Dušana Katuščáka, bývalého riaditeľa Slovenskej národnej knižnice, aktuálneho pedagóga Slezskej univerzity Opava a pracovníka ŠVK Banská Bystrica. Hovoril o národnej platforme knižničných informačných služieb SR novej generácie, teda o téme, ktorej veľmi dobre rozumie. V minulosti stál pri vytváraní a realizácii spoločného KIS Virtua – projektu, ktorý mal ambície poskytnúť slovenským knižniciam jednotný KIS. Bohužiaľ, ako konštatoval Dušan Katuščák, vinou nekonania Slovenskej národnej knižnice sa z KIS Virtua stal zastaraný systém, z ktorého postupne zapojené knižnice odchádzali a odchádzajú. Dnes KIS Virtua využíva už len torzo z pôvodného počtu knižníc. Systém už stratil svoju IT podporu a nevyvíja sa. Že možná spoločná platforma KIS nie je už prekonanou ideou, svedčí aj reakcia diskutujúcich po odznení prezentácie.

Ďalej by som spomenula podnetné príspevky Eniko Tóth Szasz z ČR a Márie Virčíkovej (SR). Obe predostreli témy, ktoré sa na prvý pohľad môžu javiť ako z inej galaxie či príliš sci-fi na podmienky našej knižničnej súčasnosti. Hovorilo sa o budúcnosti knižníc s umelou inteligenciou a hologramoch. Veľmi dobré

myšlienky pre podujatie, ktoré si kladie za cieľ byť inovatívne.

Posledný deň INFOSu patril domácim prezentujúcim – z CVTI SR, spoločnosti Cosmotron Slovakia, Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu a UK Bratislava.

Ako sa hovorí, kráľ zomrel, nech žije kráľ! INFOS 2024 je úspešne za nami a už dnes sa teším na INFOS 2026.

Ing. Silvia Sameková, riaditeľka Záhorskej knižnice v Senici

Foto: Archív SSKK

ZÁVERY SYMPÓZIA INFOS 2024

V posledný deň 41. ročníka medzinárodného knižnično-informačného sympózia INFOS boli prednesené závery, kde boli zosumarizované najdôležitejšie podnety a stratégie spomenuté v jednotlivých príspevkoch prednášajúcich.

1. V knižničkej a informačnej praxi vyžívať medzisektorový prienik, ktorým dokážeme ľahšie dosiahnuť stanovené ciele. Napr. pri aktivitách zameraných na posilnenie čitateľskej gramotnosti mládeže využívať uvedené aj vo vzdelávacom kurikulu.

2. Vytvárať podmienky pre kontinuálne vzdelávanie knihovníčok/knihovníkov a informačných pracovníčok/pracovníkov so zameraním na aktuálne trendy. Okrem kontinuálneho vzdelávania stabilných pracovníčok/pracovníkov venovať zvýšenú pozornosť novoprijatým zamestnankyniam/zamestnancom v oblasti knižníctva a informačnej vedy na všetkých stupňoch riadenia či profesionálnej oblasti. V prípade vzdelávania zamestnancov knižníc vytvárať podmienky pre dosahovanie stanovených národných štandardov s prihliadnutím na možnosti inštitúcie a využívať nielen externé ale aj interné zdroje.

3. Pri advokácii svojej činnosti vo vzťahu k verejnosti, zriaďovateľom a donormi využívať medzinárodné dokumenty relevantných organizácií (IFLA, EBLIDA) a zároveň vytvárať neustále úsilie o ich implementáciu do dokumentov, stratégií a plánov na všetkých úrovniach (od celonárodnej po inštitucionálnu). Okrem úloh a cieľov profesionálnych organizácií sa aktívne podieľať na napĺňaní cieľov stanovených v dokumentoch medzinárodných organizácií, ktoré zohľadňujú dopady na komunity, v ktorých knižnice pôsobia (napr. Sustainable Development Goals UN).

4. Implementovať strategické dokumenty IFLA Strategy 2024-2029, IFLAA Trend Report 2024 a Brisbane Declaration do pripravovanej národnej

stratégie pre knižnice.

5. Pri realizácii národnej platformy knižničných služieb Slovenskej republiky vyzvať k diskusii všetkých relevantných partnerov, prípadne zriadiť odbornú komisiu zloženú zo zástupcov MK SR, knižníc, inštitúcií zriaďovaných MK SR, zástupcov profesijných knižničenských združení s cieľom stanovenia si podmienok, za ktorých je možné dosiahnuť efektívne riešenie pre implementáciu systému novej generácie s definovaním podmienok pilotnej verzie a participantov. Následne umožniť profesionálom z oblasti informačných vied a systémového vývoja pripomienkovať závery tejto komisie.

6. V maximálnej miere využívať online nástroje pre dosahovanie svojich cieľov s prihliadnutím na jednotlivé oblasti záujmu o cieľové skupiny s dôrazom na preferenciu využívania online médií a sociálnych sietí. Využívať a zapájať do propagácie činnosti knižníc lokálne osobnosti, propagátorov čítania a využívať unikátnosť svojich fyzických i digitálnych zbierok.

7. Využívať multisektorové a národné siete pre možnosť financovania alebo kofinancovania svojich zámerov a cieľov, pričom maximálne využívať nielen potenciál inštitúcií, ale aj personálnych zdrojov. Svoje zámery a ciele opierať o celoeurópske stratégie s priamym dopadom na všetkých používateľov, osobitne na zraniteľné a vylúčené skupiny.

8. V oblasti poskytovania služieb mať neustále na pamäti princípy intelektuálnej slobody, obrany demokratických princípov prípadne ich svojimi aktivitami kontinuálne posilňovať. Zachovávať vo svojej praxi rovný prístup, venovať primeranú pozornosť klimatickým a ekonomickým zmenám a ich dopadom na komunity, v ktorých knižnice pôsobia.

9. Knižnice, pracovníčky/pracovníci knižníc na rôznych úrovniach musia vo svojej praxi zacieliť pozornosť aj na oblasť umelej inteligencie a inovácií. Knižnice by mali v maximálnej možnej miere využívať vo svojej praxi nástroje a algoritmy, ktoré dokážu oblasti knižničných činností či v oblasti poskytovania služieb zefektívniť ich činnosť. V prípade implementácie zavádzania nových technológií (umelej inteligencie, virtuálnej reality atď.) je nutné v každej jednotlivéj oblasti prihliadať na všeobecne platné etické princípy, prípadne sa na ich tvorbe aktívne podieľať. Pri využívaní novodobých inovácií nezabúdať na zraniteľnosť takýchto zdrojov a nástrojov a venovať zdroje aj do oblasti ochrany dát. Veríme, že sa aspoň niektoré zo záverov sympózia podarí implementovať do praxe.

*Za organizačný výbor sympózia INFOS
Mgr. Miriam Danková*

KAŽDOROČNÁ BURZA

Každý rok sa teším na „službu“ pri organizovaní burzy kníh v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave. Trnavská pobočka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc totiž čiastočne participuje na jej realizácii.

Každý rok s úžasom pozorujem dychtivú nedočkavosť návštevníkov burzy pri prezeraní kníh, nefalšovanú radosť nad knižným úlovkom.

Každý rok si s úľavou hovorím, že pokiaľ existuje záujem o písané slovo, radosť z čítania, vnímania, poznania a zdieľania, všetko je v poriadku.

Knižnice stále zostávajú útočiskom pre všetkých, ktorí hľadajú nielen poznatky a informácie, ale aj vládne slovo a bezpečný pokoj domácej obývačky.

Milé kolegyně, kolegovia, želim vám čo najviac zažitých momentov pozitívnej spätnej väzby. Zároveň vám ďakujem za vaše pôsobenie, ktoré takúto spätnú väzbu vyvolávajú.

*PhDr. Zuzana Martinkovičová
predsedníčka Krajskej pobočky SSKK v Trnave*

ODBORNÁ KNIHOVNÍCKA EXKURZIA NA ORAVU

Krajská pobočka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc v Trnave zorganizovala pre svojich členov odbornú exkurziu do Oravského múzea a Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Exkurzia sa uskutočnila v stredu 4. septembra 2024. Jej účastníci sa stretli na železničnej stanici v Trnave. O 7.00 hod. vyrazil plný autobus na cestu.

Krátko po 10.00 hod. sme už boli v **Oravskom múzeu**. Najprv sme si pozreli **literárnu expozíciu Pavla Országha Hviezdoslava** (2. 2. 1849, Vyšný Kubín – 8. 11. 1921, Dolný Kubín), slávneho básnika, dramatika i prekladateľa. Expozícia zachytáva jeho životné osudy, dielo a duchovný odkaz a obsahuje aj rôzne zaujímavosti, ako napríklad jeho udicu (bol vášnivým rybárom), čepiec jeho matky či bustu Williama Shakespeara, ktorý bol Hviezdoslavovým veľkým vzorom. Hviezdoslav vykonával povolanie advokáta a pri svojej práci spoznal príbehy mnohých ľudí, z ktorých niektoré využil pri svojej básnickej tvorbe. Súčasťou ex-

pozície sú okrem iného aj ilustrácie Hviezdoslavovej lyricko-epickej skladby Hájnikova žena od národného umelca Martina Benku.

Zaujímavé bolo i zoznámenie sa s knižnicou **Bibliotéka Čaplovičiana**, sídliacou v tej istej budove. Jej zakladateľom bol **Vavrínek Čaplovič** (5. 8. 1778, Jasenová – 25. 12. 1853, Bratislava), vzdelanec a súkromný zberateľ kníh. S týmto svojím koníčkom začal ako štrnásťročný, najprv zbieral učebnice. Po skončení štúdií najskôr pracoval ako pisár Oravskej stolice, potom ako archívár v službách Zičiovskej rodiny

v Bratislave. Knihy nakupoval od bratislavských kníhkupcov a antikvárov, ale tiež od obchodníkov vo Viedni a v Budapešti. Vavrínek Čaplovič svoju osobnú zbierku kníh daroval Oravskej stolici. Počas svojej šesťdesiatročnej zberateľskej činnosti vynaložil na nákup kníh a muzeálnych predmetov (sochy, glóbusy a pod.) 63 455 zlatých a 23 grajciarov. Stavba jednoposchodovej budovy pre účely Bibliotéky Čaplovičiany prebiehala v rokoch 1905 – 1911. Budova je národnou kultúrnou pamiatkou. V knižnici je možné prezenčne študovať historické diela z oblasti bibliografií a lexikónov, teológie, filozofie, histórie a zemepisu, sociológie, práva, filológie, beletrie, matematiky, prírodných vied, umenia a k dispozícii sú aj periodické a neperiodické tlače. Najstaršia časť fondu pozostáva z rukopisov zo 14. – 19. storočia.

Niektorí z účastníkov exkurzie navštívili i **Florinov dom**, ktorý bol pôvodne remeselným – farbiarskym domom a bol postavený v 18. storočí. Od roku 1953 do roku 1973 v ňom žil **Theo H. Florin** (10. 4. 1908, Dolný Kubín – 11. 3. 1973, Dolný Kubín), básnik, publicista, diplomat a organizátor kultúrneho diania, hlavne Hviezdoslavových Kubínov, celoslovenských prehliadok umeleckého prednesu.

Po obednej prestávke nás čakala naša posledná zastávka v Dolnom Kubíne: verejná **Oravská knižnica Antona Habovštiaka**. Pod týmto názvom funguje od roku 2004. V roku 2014 bola dokončená bezbariérová trojpodlažná prístavba. Od roku 2015 je sprístupnená letná čítareň. Na terase prebieha budovanie pódia na

letné podujatia. Vo všetkých oddeleniach sa nachádzajú dotykové obrazovky, ktoré slúžia napríklad na vyhľadávanie v online katalógu či na premietanie. Menšie podujatia pre deti sa niekedy realizujú v detskom oddelení. Náučné oddelenie okrem iného disponuje 3D tlačiarňou a prenosnou powerbankou a nechýba ani multimedialná študovňa. Fond oddelenia regionálnej bibliografie obsahuje asi štyristo titulov, týkajúcich sa regiónu Oravy, aj s periodikami. Toto oddelenie tiež organizuje besedy s autormi pôvodom z Oravy. Tento rok si knižnica pripomína Rok **Antona Habovštiaka**, vedca, spisovateľa, kultúrneho a spoločenského dejateľa (100. výročie narodenia, 20. výročie úmrtia a 20. výročie pomenovania knižnice). Od mája tohto roku má Oravská knižnica Antona Habovštiaka novú vizuálnu identitu, ku ktorej patrí napríklad nové logo v tvare otvorenej knihy - symbol otvorenosti voči návštevníkom. V spoločenskej miestnosti sme si pozreli prezentáciu, zachytávajúcu pestrú a rozsiahlu ponuku podujatí v knižnici.

Domov sme sa vracali obohatení novými poznatkami a dojmami z exkurzie. Necháme sa prekvapiť, čo nám prinesie odborná knihovnícka exkurzia na budúci rok.

Mgr. Ružena Šípková, členka SSKK, poetka a publicistka

Foto: Archív Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

Knižničný spravodajca. Časopis pre verejné knižnice TTSK

Ročník 51, číslo 1, rok 2024

Edícia Metodika. Vydáva Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Dátum vydania: december 2024

Vychádza 1x ročne

Zodpovedný redaktor: Pavol Tomašovič

Redakčná rada: Miriam Danková, Emília Dolníková, Ľubica Malá, Renáta Jurechová, Darina Kráľová, Ladislav Dombi

Neprešlo jazykovou úpravou. Redakcia časopisu si vyhradzuje právo krátenia, resp. úpravy príspevkov

Rozsah: 48 s.

Nepredajné

Redakčná úprava: Miriam Danková, Ľubica Malá, Emília Dolníková

Grafická úprava: Miriam Danková

Tlač: Váry s.r.o.

Náklad: 210 ks

Registrácia: MK SR EV 3657/09 ISSN 1339 - 4991

